

Forslag til Barnevernsreformen

Innspill til selve lovendringene

I selve lovforslaget er det noen ting vi er **uenige i**:

§ 2-3 andre ledd:

Proffene har lenge sagt at Bufetat ikke kan fortsette å rekruttere fosterhjem. De siste årene har Norge manglet fosterhjem, vi tror det hadde gått veldig mye bedre om for eksempel lag og foreninger i kommunene hadde rekruttert. Vi tror det også ville blitt bedre fosterhjem for barn, hvis vi gjør det sånn. Vi tror fosterhjemmene ville blitt hjem med en motivasjon for å være fosterhjem, som passer bedre i forhold til de ønskene og behovene vi har. Vi tror det da ville være større sjanse for at familier som er fosterhjem fordi de er grunnleggende glade i og engasjerte i barn og unge – vil ta på seg denne oppgaven. Mange av oss har i statlige og private hjem, opplevd at motivasjonen i inntekt kjennes altfor tydelig.

§ 2-3 nytt tredje ledd bokstav b

Barne-, ungdoms- og familieetaten kan

b) tilby barneverntjenesten spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet der dette kan forhindre plassering utenfor hjemmet.

Vi ber på det aller sterkeste at det IKKE lovfestes at Bufetat skal tilby spesialiserte hjelpetiltak. Barn og unges kunnskap er IKKE del av kunnskapen dette er bygd på – og vi mener derfor at dette IKKE kan kalles kunnskapsbasert. Se mer utdypende forklaring på dette i kap 13.

§ 9-4 første ledd skal lyde:

Hvis det skal fins spesialiserte hjelpetiltak, ber vi om at disse får høye kommunale egenandeler, sånn at kommunene må tenke seg utrolig nøye om, før de i det hele tatt skal vurdere å kjøpe dette.

Her kommentarer til noen av kapitlene

6.3 Tiltak for å styrke kommunal styring og ledelse

Vurdere barnevernsleders myndighet

Departementet vil også vurdere om det fremdeles er behov for en egen bestemmelse i barnevernloven om at det i hver kommune skal være en administrasjon med en leder som er øverste myndighet i barnevernsfaglige spørsmål.

BarnevernsProffene tror det er klokt at barnevernlederen har denne myndigheten

7 Kvalitet og kompetanse i det kommunale barnevernet

Dette kapitlet mener vi at viser veldig tydelig at her mangler det kunnskap om hva kompetanse og kvalitet i barnevernet må bygge på og inkludere.

To eksempler:

Kapittel 7.1.5 Prioriterte satsingsområder

Det er flott at det her kommer fram hva som er tjenestenes etterspørsel og prioriterte satsinger. Vi skjønner at dette kommer fra en rapport – og kjenner igjen noen av punktene barnevernsarbeiderne spør etter. Men prioriteringen for hva som er viktigste kompetanse, stemmer ikke med det vi vet fra utviklingsarbeidet "Mitt Liv" – der fagfolk og unge i barnevernet sammen har bestemt hva vi mener er viktig kompetanse. Det som helt mangler i denne prop'en – er kompetansen som trengs for å samarbeide godt med barn og unge.

Det er dumt og nesten litt forskrekkelig, at barn og unge som kjenner barnevernet på kroppen nå, ikke har blitt spurt om å prioritere hvilken kunnskap vi synes at barnevernsarbeidere skal ha. Det er oss disse tjenestene er til for – og derfor burde jo vi ha en viktig stemme i dette. Vi vet hvilke voksne vi blir trygge på og får tillit til, hvilke voksne som hjelper med de viktigste tingene – og hvilke voksne som møter oss på en måte som gjør at vi tør og vil formidle fra langt inne i oss. Hvis voksne ikke har de viktige kompetansene til å gjøre dette, får vi ikke til å formidle det viktigste – og da kan det lett ende i dårlig hjelp.

De viktige satsingsområdene MÅ DERFOR FORANDRES

- Undersøkelses- og utredningsarbeid, **med vekt på å nå inn til barn så de kan formidle tydelig hvordan livet kjennes for seg**
- **Endringsarbeid bygd på tett samarbeid med barnet – og med familien**
- Oppfølging av fosterhjem og bruk av nettverksmetodikk ved rekruttering av fosterhjem i slekt og nettverk

Medvirkning fra barn og familier og avdekking og oppfølging av barn med traumer skal inngå som viktige elementer i alle de tre satsingsområdene. DETTE ER VI ENIGE I.

BLD har sterke ønsker for kvalitets- og kompetansearbeidet – og det er bra.

De sier det må:

- Bygge på systematisk kunnskap om hvilken kompetanse barnevernet trenger for å løse sine oppgaver, og hvilke områder det er behov for økt kompetanse om. **Vi er enige i dette.**
 - Bidra til at læringsutbyttet i grunnutdanningene blir bedre tilpasset barnevernets kompetansebehov, samt legge til rette for utdanningstiltak som gir muligheter for nødvendig fordypning og spesialisering.
 - Bidra til mer enhetlig praksis i kommunene og redusere uønskede kvalitetsforskjeller.
 - Bidra til at kommunene får nødvendig tilgang på veiledning, lederstøtte og faglige verktøy som kan understøtte lokalt kvalitetsarbeid.
 - Bidra til at tjenestene kan avsette tid til å prioritere kvalitets- og kompetanseutvikling.
- Departementet vil komme tilbake til nærmere prioritering, omfang og iverksettelse av tiltak i forbindelse med at det legges frem en kompetansestrategi for det kommunale barnevernet, samt i forbindelse med de årlige budsjettforeleggene.

Bufdir vil, som fagdirektorat for barnevernet, ha en sentral rolle i å utrede innhold i og iverksette kvalitets- og kompetansetiltak, men målrettede tilbud forutsetter bred involvering fra flere aktører. KS og kommunesektoren, brukerorganisasjoner, tilsynsmyndighetene og relevante kompetansemiljøer vil trekkes inn i arbeidet.

Boks 7.1 Kompetanseaktørene i barnevernet

Bufdir

Fylkesmannen

Kunnskaps- og kompetansesentrene

Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge (NUBU, tidligere Atferdssenteret), de regionale kunnskapssentrene for barn og unge (RKBU Vest, RKBU Midt-Norge, RKBU Nord) og Regionsenter for barn og unges psykiske helse (RBUP) Øst og Sør har en viktig rolle i utvikling av kunnskap gjennom praksisnær forskning, kunnskapssammenstillinger, evalueringer og utvikling av kunnskapsbaserte metoder. Sentrene skal videre bidra til å formidle og implementere kunnskap gjennom kurs og utdanninger, veiledning og implementeringsstøtte. Dette fordrer tett samarbeid med tjenestene.

RKBUene og RBUP Øst og Sør finansieres i stor grad av øremerkede tilskudd over statsbudsjettet. Helsedirektoratet (Hdir) og Bufdir forvalter tilskuddet, og gir retningslinjer for kompetansesentrenes oppgaver og virksomhet gjennom et årlig tilskuddsbrev. NUBU finansieres hovedsakelig av tilskudd fra Bufdir, som også har ansvar for det årlige tilskuddsbrevet.

Universiteter og høyskoler

7.2 Faglige forventninger til barnevernet

7.2.1 Faglige anbefalinger

Det er direktoratets ansvar å gi veiledning om og retningslinjer for hva som forventes av det kommunale barnevernet. Direktoratet har fått i oppgave å utvikle faglige anbefalinger og forventninger til barnevernstjenestens arbeid med undersøkelser, hjelpetiltak og fosterhjem. Dette skal danne grunnlag for innhold i opplærings- og veiledningstiltak for ansatte.

Det er fint at det skal lages faglige anbefalinger for hva som forventes av det kommunale barnevernet – og at det danner grunnlag for innhold i opplæring og veiledning.

BarnevernsProffene ber om at det her skrives inn at dette må inkludere de faglige anbefalingene utviklet i utviklingsarbeidet Mitt Liv, der ca 150 tjenester har bidratt.

OG AT KUNNSKAP FRA BARN OG UNGE SKAL INKLUDERES

7.2.2 Kvalitetssystem og digitaliseringsarbeid

På bakgrunn av dette har Bufdir i 2017 fått i oppdrag å starte utviklingen av et kvalitetssystem i barnevernet, i form av et faglig rammeverk for undersøkelsesarbeid, beslutningstaking og oppfølging av barn i tiltak. Dette skal danne grunnlaget for et felles nasjonalt system eller struktur som skal bidra til mer kvalitetssikret utøvelse av barnevernsfaglig praksis i barnevernstjenestene. Kvalitetssystemet skal også gi ansatte tilgang på faglig veiledning og støtte i de ulike arbeidsprosessene i en barnevernssak. Dette

omfatter barnevernstjenestens arbeid med kartlegging av barn, som var et av tiltakene i fosterhjemsmeldingen.⁵

Utviklingen av et nasjonalt kvalitetssystem vil blant annet bygge på erfaringer fra England, Danmark og Sverige, som har hatt slike kvalitetssystemer siden begynnelsen av 2000-tallet.⁶ Slike systemer bidrar ifølge forskning til bedre undersøkelsesarbeid og økt fokus på barnets behov.⁷ Utviklingen av et norsk kvalitetssystem vil skje i tett samarbeid med KS og andre relevante aktører.

Effektiv implementering av et nasjonalt kvalitetssystem i kommunene vil forutsette utvikling av gode digitale løsninger. Bufdir har fått i oppdrag å vurdere hvordan et nytt kvalitetssystem kan integreres i barnevernstjenestens saksflyt, med utgangspunkt i kommunenes behov og eksisterende saksbehandlingssystemer. KS har i tillegg satt i gang et eget forprosjekt for å identifisere hvilke behov som bør ivaretas i et helhetlig system for saksgang og saksbehandlingsstøtte i barnevernet. Forprosjektet vil gi et viktig grunnlag for den videre utviklingen av nye digitale løsninger og et nasjonalt kvalitetssystem i barnevernet. Trondheim kommune driver forprosjektet, i samarbeid med flere andre større og mindre kommuner. Bufdir deltar i prosjektgruppen og styringsgruppen for forprosjektet.

BarnevernsProffene ber om at det her skrives inn at dette må inkludere de faglige anbefalingene utviklet i utviklingsarbeidet Mitt Liv, der ca 150 tjenester har bidratt. OG AT KUNNSKAP FRA BARN OG UNGE SKAL INKLUDERES

7.2.3 Nasjonal plan for hjelpetiltak

Bufdir har også satt i gang et arbeid med å utvikle en nasjonal plan for hjelpetiltak. Planen skal legge grunnlag for en langsiktig utvikling av hjelpetiltaksarbeidet i kommunene. Siktemålet er å heve kvaliteten i tjenestetilbudet til barn og familier som trenger hjelp fra barnevernet, og styrke kommunenes muligheter til å tilby tiltak som fører til positive og varige endringer i barns omsorgssituasjon. Kommunene trenger et variert tiltaksapparat med hjelpetiltak som er tilpasset barn og familier med ulike behov.⁸ Bufdir skal, som del av arbeidet, utarbeide nasjonale anbefalinger om hva slags hjelpetiltak hver enkelt kommune bør ha tilgang på. Anbefalingene vil legge grunnlaget for videreutvikling av kunnskapsbaserte og virksomme tiltak tilpasset kommunale forhold.

BarnevernsProffene ber om at det her skrives inn at dette må inkludere de faglige anbefalingene utviklet i utviklingsarbeidet Mitt Liv, der ca 150 tjenester har bidratt. OG AT KUNNSKAP FRA BARN OG UNGE SKAL INKLUDERES

7.2.5 Krav og forventninger til kompetanse

Departementet mener det bør stilles tydeligere forventninger til hvilken kompetanse barnevernstjenestene bør ha. Direktoratet har de siste årene fått flere oppgaver på dette området.

Departementet mener det i første omgang må utvikles bedre kunnskap om hva slags kompetanse barnevernet faktisk trenger for å løse sine oppgaver på en god måte. Dette gjøres gjennom kartlegging av kompetansebehov (se kapittel 7.1.4).

Videre må det etableres egnede utdanningstiltak, både gjennom mer tilpassede grunnutdanninger og etter- og videreutdanningstilbud, slik at tjenestene, og den enkelte medarbeider, gis gode muligheter til å tilegne seg den kompetansen som trengs. Dette vil være viktige elementer i den kommende kompetansestrategien.

BarnevernsProffene ber om at det her tas utgangspunkt i hva barn og unge mener er viktig kompetanse

Grunnleggende kunnskap

Tiltak for å styrke lederkompetansen i barnevernet har hatt høy prioritet, og på dette området har også arbeidet kommet lenger. Direktoratet har i samarbeid med praktikere og fagfolk kartlagt kompetansebehovet og utviklet faglige anbefalinger som beskriver hva som bør forventes av barnevernsledere. Det er også etablert en videreutdanning i barnevernsledelse som svarer til de faglige anbefalingene. Det legges derfor opp til at behovet for kompetansekrav for barnevernsledere skal vurderes

7.3 Tiltak for å styrke kvalitet og kompetanse i tjenestene

7.3.1 Mer relevante grunnutdanninger

Utvikling av kunnskapsbaserte tjenester forutsetter kunnskapsbaserte og praksisnære utdanninger. Utdanningene har et klart ansvar for å sikre kvalitet gjennom nært samarbeid med arbeidslivet, og det forventes at utdanningene leverer nødvendig grunnkompetanse innenfor det yrket studentene skal ut i. En rekke høringsinstanser peker likevel på at innholdet i utdanningene er for lite relevant og for lite tilpasset arbeid i barnevernet. De fleste av de ansatte i barnevernet har treårig utdanning som barnevernspedagog eller sosionom. Fra flere hold pekes det på at studieplaner i for liten grad tar hensyn til oppdatert forskning og tjenestenes kompetansebehov.¹⁰ Barnevernsledere uttaler blant annet at det er vanskelig å få tak i nye medarbeidere med rett kompetanse, selv om mange har rett utdanning.¹¹ Dette resulterer blant annet i at tjenestene selv, enten det er det kommunale barnevernet eller statlige virksomheter, får et uforholdsmessig stort ansvar for å lære opp nyansatte og sørge for at de har rett kompetanse. Dagens utdanninger gir også få muligheter for spesialisering og fordypning, for eksempel i form av mer klinisk kompetanse. Fra universitets- og høyskolesektoren meldes det at det er krevende å dekke tjenestenes etterspørsel etter spesifikk kompetanse innenfor dagens treårige utdanningsløp.¹² Befringutvalget foretok i 2008 en kartlegging av barnevernspedagog- og sosionomutdanningene.¹³ Kartleggingen viste vesentlige mangler på områder som er sentrale i barnevernets praksisfelt og store variasjoner mellom ulike utdanningssteder. Utvalget fremhevet spesielt at studiene favnet for bredt og over for mange emneområder, uten mulighet til å fordype seg tilstrekkelig på ferdighetsområder eller i relevante teoretiske emner. NOKUT gjennomførte i 2016 tilsyn med de sosialfaglige utdanningene. Tilsynet avdekket blant annet behov for å styrke den barnevernsfaglige profilen ved barnevernspedagogutdanningene, samt behov for mer systematisk samarbeid med praksisfeltet og økt vektlegging av barn og unge i vanskelige livssituasjoner.¹⁴ NOKUT mener også at beskrivelsene av hva som er forventet læringsutbytte i utdanningene må forbedres.

BarnevernsProffene har reist Norge rundt og vet at studentene beskriver utdanningene de går på, svært ulikt. Det er fint at

ber om at det her tas utgangspunkt i hva barn og unge mener er viktig kompetanse Grunnleggende kunnskap

7.3.2 Bedre tilbud om etter- og videreutdanning

Det er de siste årene satt i gang flere tiltak for å heve kompetansen i barnevernet. I 2016 ble det startet en ny videreutdanning i barnevernsledelse. I tillegg opprettet regjeringen en ny tilskuddsordning for å stimulere til at flere ansatte i barnevernet tar barnevernsfaglig videreutdanning. Fra 2017 kan arbeidsgivere til ansatte i kommuner og barnevernsinstitusjoner søke tilskudd for ansatte som tar videreutdanning i barnevernsfaglig veiledning og barnevern i et minoritetsperspektiv.

Det hevdes samtidig at dagens barnevernsfaglige etter- og videreutdanningstilbud ikke er tilstrekkelig, og at kompetansetiltak som er iverksatt er for tilfeldig og for lite forpliktende.¹⁵ Det etterspørres nasjonale grep som setter kompetansearbeidet i barnevernet i et helhetlig system.

Tiltak for å bedre kvaliteten i utdanningene vil på sikt kunne styrke kompetansen i barnevernet. Kompetansesituasjonen i det kommunale barnevernet tilsier imidlertid at det er behov for å løfte kompetansen hos mange på kort tid. Departementet merker seg også at flere høringsinstanser er tydelige på at arbeid i barnevernet krever lengre utdanningsløp. Departementet ser behovet for å styrke den generelle kompetansen i barnevernet, men også tjenestenes tilgang på spisskompetanse. Etablering av et bedre og mer helhetlig tilbud om etter- og videreutdanning vil derfor være et viktig element i det videre kompetansearbeidet. Omfanget av tilbudet må vurderes nærmere i forbindelse med årlige budsjettframlegg, men det er et mål at utdanningstiltak når ut til betydelig flere enn det som er tilfellet i dag.

Tilbud om etterutdanning

Etterutdanning er kortere kurs som har som siktemål å fornye og oppdatere ansattes grunnkompetanse. Etterutdanningskursene gir ikke formell kompetanse i form av studiepoenguttelling. Det skal, som del av barnevernsreformen, legges til rette for flerårige og målrettede opplæringstilbud. Fra høsten 2017 skal det tilbys opplæring i fire temaer:

1. Undersøkellesarbeid, med vekt på informasjonsinnhenting, analyse, vurderinger og beslutningstaking.
2. Hjelpetiltaksarbeid, med vekt på å identifisere behov, tilpasse hjelpetiltak til det enkelte barn, følge opp barn i tiltak og evaluere tiltak.
3. Kompleks traumatisering, med vekt på å identifisere og følge opp barn med traumer.¹⁶
4. Brukermedvirkning og familieråd, med vekt på familieråd som en arbeidsmåte som skal gi barn bedre mulighet til å medvirke i egen sak og delta i beslutninger.

Bufdir har ansvar for utvikling og organisering av opplæringstilbudet. Dette skjer blant annet i samarbeid med de regionale kunnskapssentrene for barn og unge. Helse- og minoritetsperspektivene skal også ivaretas som del av opplæringen.

**BarnevernsProffene er invitert med til å si noe om kompetanse i barnevernet
Men er familieråd det samme som medvirkning???**

Tilbud om videreutdanning

Videreutdanning er programmer som gir formell kompetanse på universitets- og høyskolenivå. Utdanningen er underlagt eksamens- og vurderingsordninger og gir uttelling i form av studiepoeng. Departementet vil videreføre dagens videreutdanninger innenfor barnevernsledelse, barnevernsfaglig veiledning og barnevern i et minoritetsperspektiv. I tillegg legges det opp til å utvikle og etablere nye videreutdanningstilbud innenfor de prioriterte satsingsområdene, rettet mot et større antall deltakere. Formålet er å gi ansatte bedre mulighet for fordypning og spesialisering, slik at barnevernet får tilgang på nødvendig og spesifikk kompetanse innenfor komplekse saker. Dette omfatter juridisk kompetanse og klinisk kompetanse i utrednings- og tiltaksarbeid rettet mot særskilte målgrupper. I mange barnevernstjenester er kapasitet og økonomi en kritisk faktor. Det har vist seg vanskelig å rekruttere studenter til videreutdanning, uten at det legges særskilt til rette for det. Støtte til videreutdanning anses som en forutsetning for at de kommunale tjenestene og den enkelte medarbeider skal kunne prioritere dette. Departementet legger derfor opp til at dagens tilskuddsordning for å dekke vikarutgifter, reisekostnader og litteraturkjøp ved deltakelse i videreutdanning skal utvides i takt med tilbudet. Det skal etableres en nettbasert oversikt over tilgjengelige utdanninger og tilskuddsordninger. Målsettingen er at tilbudet til kommunale tjenester blir kommunisert på en oversiktlig og tydelig måte, slik at tjenestene blir godt kjent med tilbudet.

7.3.3 Bedre tilgang på veiledning og lederstøtte

Kommunene etterspør i høringen bistand til å ta i bruk ny kunnskap, og hjelp til å innarbeide dette i den praktiske arbeidshverdagen. Dette blir spesielt viktig ved overføring av nye oppgaver. Kunnskaps- og kompetansesentrene på barnevernsområdet, som Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge (NUBU, tidligere Atferdssenteret) og Regionale kunnskapsentre for barn og unge (RKBU), har i dag et ansvar for å bistå tjenestene, men sentrene er ikke dimensjonert til å nå ut til alle kommuner. Bufetat tilbyr i dag, på noen områder, veiledning og faglig støtte til kommunene, som implementeringsstøtte til hjelpetiltaket PMTO. Endringer i Bufetats ansvar for hjemmebaserte hjelpetiltak vil medføre at dette er oppgaver som avvikles på sikt, og det må derfor etableres alternative strukturer for implementeringsstøtte

Dette forteller om et snevert kunnskapssyn

Praksisnær forskning og metodeutvikling

Utvikling av kunnskapsgrunnet for barnevernet er en vedvarende prosess. Synet på hva som er godt barnevernsfaglig arbeid vil variere over tid, i lys av ny forskning, bruker- og praksiserfaringer og etablert kunnskap. Departementet vil legge til rette for mer praksisnær forskning, der siktemålet er fag- og tjenesteutvikling. Evaluering av effekter av tiltak og tjenester bør tillegges større vekt, som grunnlag for økt bruk av metoder som har dokumentert virkning. Årlige bevilgninger til NUBU og de regionale kompetansesentrene blir hovedsakelig benyttet til praksisnær forskning og utviklingsarbeid. Departementet har i 2017 også økt bevilgningen til forskningsprogrammet HelseVel med 5 millioner kroner.¹⁸ Hovedformålet er å styrke den praksisnære forskningen på barne- og familievernsområdet.

Endringsarbeid og familiestøttende hjelpetiltak er viktige satsingsområder for både forskning og tiltaksutvikling. Som del av arbeidet med en nasjonal plan for hjelpetiltak skal det legges

til rette for å gi kommunene bedre muligheter til å utvikle, tilpasse og prøve ut kunnskapsbaserte hjelpetiltak rettet mot spesifikke målgrupper i egen kommune. Dette må skje i tett samarbeid mellom direktoratet, kommunene og kunnskaps- og kompetansesentre på barnevernsområdet. Det er også satt i gang et flerårig forskningsprosjekt om barnevernets undersøkelsesarbeid. Formålet er å identifisere hva som kreves for å sikre god kvalitet i arbeidet. Prosjektet ledes av RKB Nord.

Kommunale kompetansemiljøer og læringsnettverk

I høringen pekes det på behov for at tilbud om veiledning og implementeringsstøtte i større grad bør nå ut til alle kommuner. I utviklingen av systemer for dette bør det legges vekt på praksisnærhet, blant annet ved at det dras veksler på den kompetansen som allerede finnes lokalt i kommunene og i praksisfeltet. Tiltak som iverksettes bør også bidra til tettere samarbeid mellom kommuner, som samlet sett kan føre til større bredde i kompetanse. Departementet vil, med bakgrunn i dette, legge til rette for at det etableres kommunale læringsnettverk og kompetansemiljøer, som i strategiperioden skal danne modell for systematisk implementeringsarbeid i kommunene. Læringsnettverkene skal kunne dekke større geografiske områder, som samlet sett er landsdekkende. Det bør videre etableres kompetansemiljøer innenfor de enkelte nettverkene som kan drive frem og legge til rette for implementeringsaktiviteter i deltakerkommunene, i tett samarbeid med kompetansesentrene i barnevernet.

De kommunale læringsnettverkene kan også tjene andre formål, eksempelvis gi grunnlag for samarbeid om oppgaver som tjener på regional koordinering, og bistå enkeltkommuner med veiledning i enkeltsaker.

Den nærmere innretningen vil bli vurdert nærmere av direktoratet. Det må også vurderes i forbindelse med årlige budsjettforelegg. Fylkesmannsembetene kan, i samarbeid med KS, gis ansvar for å legge til rette for samarbeidet. Tiltaket kan bygge på erfaringer fra Nord-Trøndelag, der kommunene i fylket, med hjelp fra både fylkesmannen og KS, har etablert et tilsvarende nettverk. Samarbeidet har lagt grunnlag for felles lederutvikling av barnevernsledere samt gitt kommunene en modell for felles tjenesteløsninger for barnevernsvakt og enkelte hjelpetiltak som det er hensiktsmessig å samarbeide om.

Mitt Liv er et eksempel på et kompetansenettverk

Har ledernetttverk – og svært mye dialog i mange kommuner

Trengs kunnskapscenter for barn og unges kunnskap

Veiledningsteam

Det skal i løpet av 2017 etableres et eget tilbud om veiledningsbistand til kommuner med høy risiko for svikt i tjenestetilbudet. Veiledningen skal skje i form av egne veiledningsteam. Veiledningsnettverkene må inkludere erfarne fagfolk fra praksisfeltet og ikke teoretiske spesialister. Det må også inkludere barn og unge

7.3.3 Barnevernssaker når barn har tilknytning til andre land

Her står det

For å vurdere hva som er til barnets beste, må barnet høres og barnets mening må tillegges avgjørende vekt. Barnets opplevelse av hvordan det er knyttet til Norge, må også vurderes

8 familiestøtte og forebygging av omsorgssvikt

8.3.2 Oppfølging av familier med sammensatte hjelpebehov

I oppfølgingen må barn og unge direkte inkluderes
Må stå direkte fra Mitt Liv sine anbefalinger

I forskningsprosjektet Det nye barnevernet utført av Nordlandsforskning hevdes det at verken barnevernstjenesten eller andre tjenester lykkes tilstrekkelig i å hjelpe familier der risikoen for fremtidige omsorgsovertakelser er særlig høy.¹⁰ Det har over tid vært en økning i antallet barn som plasseres utenfor hjemmet. En årsak til veksten kan være at barnevernet oppdager og håndterer flere alvorlige saker, men veksten kan også indikere at kvaliteten på den forebyggende hjelpen som gis, ikke alltid er god nok.

I følge Nordlandsforskning kjennetegnes familier med høy risiko for omsorgssvikt av at foreldrene selv har hatt en vanskelig oppvekst, levd i konfliktfylte og til dels voldelige parforhold og mangler støtte fra familie og nettverk.¹¹ Ofte har både foreldre og barn psykiske vansker. Familiene selv mener at barnevernet har for stor avstand, involverer seg for lite i familien og er vanskelige å få på banen når det oppstår krevende situasjoner. Det er også behov for mer støtte fra skole, arbeids- og velferdsforvaltningen og helsetjenestene. Barnevernets utfordringer med disse familiene kan skyldes at mange kommuner har kapasitetsutfordringer i barnevernstjenesten. Stor vekst i saker over mange år medfører blant annet at det brukes mer tid på undersøkelsesarbeid, som kan ha konsekvenser for barnevernets tid og kapasitet til reell oppfølging av barn og familier med omfattende hjelpebehov. Kapasitetsutfordringene gjelder til tross for at det har vært en relativt sterkere vekst i antall ansatte enn i antallet nye saker de siste årene, blant annet som følge av at stillinger gradvis har blitt øremerket.¹² Nordlandsforskning hevder at det er et klart behov for å omprioritere det kommunale barnevernets innsats, slik at særlig utsatte barn og familier, der risikoen for omsorgssvikt er høy, får tettere og mer intensiv oppfølging. Dette forutsetter at det frigjøres tid og ressurser i det kommunale barnevernet til å prioritere de barna og familiene som trenger barnevernet mest. Flere høringsinstanser viser også til dette. Det vises også til behov for økt kompetanse i utrednings- og tiltaksarbeid, bedre tilgang på egnede tiltak og økt oppmerksomhet om familiens helhetlige situasjon og omsorgssituasjonen for de yngste barna.

8.3.3 Samordning av tjenestetilbudet

Familier som barnevernet kommer i kontakt med, oppgir ofte at de har flere belastninger. Virksom hjelp må møte bredden av risikofaktorer som både barna og familiene er utsatt for. For å lykkes, kreves ofte et bredt spekter av tiltak. Mange kommuner har utviklet ulike former for tverrfaglige og tverretatlige samarbeidsmodeller.

Boks om tverrfaglig innsats

en samarbeidsmodell som sikrer helhetlig og koordinert innsats overfor barn, unge og familier det er knyttet bekymringer til, og skal forhindre at det oppstår oppfølgingsbrudd. ...God samordning innebærer at tjenestetilbudet er oversiktlig og koordinert for de det gjelder. Ansvarsgrupper brukes ofte i tilfeller hvor barn og familier har behov for hjelp fra flere instanser, og kan være en god arena for å drøfte flerfaglige løsninger. Mange foreldre uttrykker likevel at situasjoner der barnevernet, skole og andre hjelpeinstanser opptrer sammen kan oppleves krevende.¹⁵ De har ofte liten oversikt over hvem de ulike fagfolkene er, og møtene resulterer ikke alltid i faktisk handling.

**STÅR IKKE NOE OM AT BARNET MÅ VÆRE I SENTRUM FOR SAMORDNINGEN
OG AT BARNET MÅ VÆRE BARNEVERNET SIN NÆRMESTE SAMARBEIDSPARTNERE**

9 Bedre psykisk helsehjelp til barn i barnevernet

9.1.1 Omfanget av psykiske helseproblemer blant barn i barnevernet

Her står det at internasjonale og nasjonale studier viser at barn og unge i barnevernet har forhøyet risiko for å utvikle psykiske helseproblemer. Dette gjelder både barn som mottar hjelpetiltak i hjemmet og barn som bor i fosterhjem og institusjon. Det står også at tre av fire i institusjon har psykiske lidelser

BarnevernsProffene ber om at Norge ikke karakteriserer oss barn i barnevernet på denne måten.

9.1.2 Samarbeidet mellom barnevern og psykiske helsetjenester

Barne- og likestillingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet har de siste årene gitt flere felles oppdrag til Helsedirektoratet og Bufdir for å styrke tjenestetilbudet og samarbeidet mellom helse- og barnevernssektoren. For å sikre og tilrettelegge for brukermedvirkning i disse prosessene opprettet direktoratene i 2014 et bredt sammensatt samarbeidsforum for barnevern og psykisk helse. Forumet har bidratt med viktige innspill og tilbakemeldinger underveis i arbeidet. Direktoratene vil fortsatt bruke dette forumet i sitt arbeid fremover.

Her må det bygges på kunnskap fra barn og unge

9.2 Tiltak for å styrke tjenestetilbudet

9.2.1 Barn i barnevernet skal utredes bedre

Helsedirektoratet, Bufdir og de regionale helseforetakene skal utvikle modeller og systemer som sikrer at barn i barnevernet tidlig blir utredet for psykiske helseplager.

Dette må inkludere kunnskap fra barn og unge OSV

9.2.2 Bedre tilgang til psykiske helsetjenester

Barnevernsansvarlige i barne- og ungdomspsykiatrien

Styrke ambulante barne- og ungdomspsykiatriske tjenester

Bedre kontinuitet i behandlingen

Her står det at departementene har en ambisjon om at digitale verktøy skal bli tilgjengelig for barn som bor på barnevernsinstitusjon.

I tillegg ber vi om at det tydelig står at barn ikke bør flyttes langt

Egne omsorgs- og behandlingsinstitusjoner

Her står det at det i dag ikke finnes et godt nok helhetlig tilbud til barn som må bo utenfor hjemmet og som samtidig har store psykiske helseproblemer. HOD og BLD skal derfor gå sammen for å sikre at disse barna får et samtidig omsorgstilbud fra barnevernet og nødvendig psykisk helsehjelp fra psykisk helsevern, ved å etablere egne omsorgs- og behandlingsinstitusjoner, regulert av barnevernloven. Personell fra psykisk helsevern skal være ansatt i helseforetakene. Det står også at erfaringene fra hjemmesykehusmodellen som er etablert for barn på det somatiske området skal ligge til grunn for modellen. I 2017 har direktoratene i samarbeid med regionale helseforetak fått i oppdrag å utrede og nærmere definere målgruppe, innhold og organiseringen av tilbudet. Dette som et nødvendig grunnlag for at tilbudet skal ha ønsket effekt. Departementene tar sikte på å først utpeke to egne omsorgs- og behandlingsinstitusjoner i to regioner, for gradvis å utpeke en institusjon i hver av de fem barnevernsregionene. Tidspunktet for iverksettingen av tilbudet besluttes i den ordinære budsjettprosessen. Direktoratene får, i samarbeid med regionale helseforetak, også ansvar for å evaluere de to første institusjonene, slik at nødvendige erfaringer høstes.

NEI NEI NEI

10 Fosterhjem

10.2 Dagens fosterhjemstilbud

Utredninger foretatt av PWC og Deloitte for Bufdir i 2014 (?) viste 2 ting:

* Det er store regionale forskjeller på godtgjøring til kommunale fosterhjem som ikke kan forklares med forskjeller i behov hos barna

* Det er betydelige forskjeller i pris på kommunale fosterhjem med forsterkning, statlige hjem og private hjem kjøpt av Bufetat, uten at det er mulig å finne tilsvarende forskjeller i behov hos de barna som bor i de ulike hjemmene og uten at det er mulig å finne kvalitetsforskjeller som rettfærdiggjør de store prisforskjellene.

En hovedforklaring på veksten i bruk av spesialiserte fosterhjem er utilstrekkelig rekruttering av ordinære fosterhjem.

10.3 Forslaget i høringsnotatet

10.3.1 Bakgrunnen for forslaget

.....Samlet sett fører dette til at noen barn må vente på fosterhjem. Per 31. desember 2015 var det 204 barn som hadde ventet mer enn seks uker på et egnet fosterhjem.

Ventelistesituasjonen er mye verre enn det departementet her legger til grunn. Denne ventelista gjelder barn som har vedtak i fylkesnemnda og der iverksettelsesfristen er gått ut. For barnet, barneverntjenesten og fylkesnemnda er det svært er det svært utrygt at et stort

antall barn ikke har fått tilbud om fosterhjem i god tid før sakene skal behandles i fylkesnemnda. Det finnes en rekke eksempler på at barnevernet trekker saker på grunn av denne usikkerheten og at fylkesnemnda avviser saken fordi det ikke kan godtgjøres at en flytting vil innebære en forbedring for barnet.

10.5 Departementets vurderinger og forslag

10.5.1 Kommunens ansvar for fosterhjem

Departementet viderefører ikke forslaget om å gi kommunene ansvaret for å rekruttere og gi nødvendig opplæring til fosterhjem. Fosterhjemsrekruttering er ressurskrevende og skiller seg fra kommunenes plikt til å søke i familie og nære nettverk, ved at det handler om å finne familier *før* man har et aktuelt barn som trenger fosterhjem. For mange kommuner vil det være vanskelig og dyrt å ha en grunnkapasitet av klargjorte hjem tilgjengelig. Departementet har, under henvisning til høringsuttalelsene, særlig lagt vekt på risikoen for at ikke alle kommuner vil klare å rekruttere et tilstrekkelig antall egnede fosterhjem. Dette gjelder særlig for barna det er mest krevende å finne fosterhjem til.

Samtidig har ikke departementet redegjort for hvordan Bufetat i framtida skal løse dette oppdraget på en bedre måte enn i dag. Forslaget kan gi inntrykk av at det ved ansvarsoverføring skapes usikkerhet rundt noe som fungerer i dag. Men dagens situasjon er svært lite tilfredsstillende. Et svar kan være at både stat og kommuner må rekruttere og at det må lages ordninger som «premierer» rekruttering i kommunal regi. En av grunnene til at mange kommuner er skeptiske til dette er at det sies så lite om hvordan kommunene skal få ressurser til å ivareta utvidet ansvar.

10.5.2 Kommunens plikt til å vurdere fosterhjem i familie og nære nettverk

Vår erfaring er at noen barn ønsker å bo i fosterhjem i nettverk, mens det for andre oppleves svært utrygt. Det må derfor være en forutsetning at barnet er spurt nøye om sitt syn på evt fosterhjem i eller utenfor nettverk. Det samme gjelder for bruk av familieråd som ledd i beslutningsprosessen. Barn må alltid snakkes med alene før det bestemmes hvordan dette skal gjøres.

Departementet vil understreke at fosterforeldre i barnets familie eller nære nettverk må utredes på lik linje med andre potensielle fosterforeldre for å bli godkjent. De må i utgangspunktet tilfredsstillende de samme kravene som stilles til godkjenning av fosterforeldre i lov og forskrift. I alle tilfeller skal barnets beste tillegges avgjørende vekt.

Det er viktig at fosterforeldre i slekts- og nettverksfosterhjem får god opplæring og oppfølging. Flere nordiske undersøkelser viser at slektsfosterforeldre får mindre oppfølging og godtgjøring enn andre fosterforeldre. Mange fosterforeldre i slekt og nettverk opplever at fosterhjemsoppdraget fører til konfliktfylte relasjoner med andre familiemedlemmer. Slike konflikter kan gjøre slektsfosterforeldre redde for at barnevernstjenesten vil anse dem som

uegnede som fosterforeldre. Dette kan føre til at de kvier seg for å ta kontakt med barnevernet for å få hjelp og støtte når de trenger det.[21](#)

Forslaget innebærer at kommunenes plikt til å vurdere fosterhjem i familie og nære nettverk gjelder parallelt med at Bufetat har det generelle ansvaret for å rekruttere fosterhjem. Lovendringen vil bidra til å klargjøre fordelingen av rekrutteringsansvaret mellom kommunene og Bufetat. Det er kommunene som skal spesialisere seg i arbeidet med å søke i familie og nære nettverk. Statens rekrutteringsansvar vil omfatte kommunenes behov for andre fosterhjem. Lovfestingen av ansvaret innebærer at kommunene skal ha vurdert muligheten for fosterhjem i barnets familie eller nære nettverk før de henvender seg til Bufetat. Det følger av god forvaltningsskikk at vurderinger skal dokumenteres. Kommunen skal derfor gi en kort redegjørelse for vurderingen når den ber Bufetat om bistand. Bufetat må legge denne redegjørelsen til grunn. Det betyr at bistandsplikten utløses når kommunen redegjør for sine vurderinger. Fylkesnemnda vil også kunne påse at slik vurdering er gjort når de får saksfremlegg fra barnevernstjenesten i omsorgsovertakelsessaker. Departementet vil vurdere å gi nærmere regler i forskrift.

Departementet foreslår etter dette å lovfeste en plikt i barnevernloven for kommunene til å vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Det vises til lovutkastets forslag til endringer i § 4-22 fjerde ledd med merknader. Forslaget er i samsvar med forslaget som ble sendt på høring.

10.5.3 Kommunalt ansvar for valg og godkjenning av fosterhjem

Departementet fastholder etter dette høringsforslaget om å endre dagens ansvarsdeling, slik at omsorgskommunen får ansvar for både valg og godkjenning av fosterhjem. Det vises til lovutkastets forslag til endringer i barnevernloven § 4-22 fjerde ledd med merknader.

For barnevernproffene er det avgjørende at det er den barneverntjenesten som kjenner barnet som velger fosterhjem i samarbeid med barnet. Vi støtter derfor dette forslaget. Men vi tror også at et kommunalt ansvar for rekruttering ville føre til at det ble funnet flere fosterhjem i nærområdet og at fosterhjemmene i større grad ble rekruttert ut fra en motivasjon om å hjelpe barn de kjenner og at økonomiske motiver ble mindre viktige.

10.5.4 Opplæring og oppfølging av fosterhjem

Kommunenes oppfølgingsansvar er avgrenset mot Bufetats ansvar for å gi fosterhjem grunnleggende opplæring. Bufetat skal gi grunnleggende opplæring som alle fosterforeldre bør gjennomføre, uavhengig av om opplæringen skjer før eller etter at et barn har flyttet inn i fosterhjemmet. Kommunenes ansvar for oppfølging omfatter all veiledning av fosterhjemmet og all annen hjelp og støtte til hjemmet som er nødvendig og hensiktsmessig for å ivareta fosterbarnet.

Det er, slik proffene ser det, viktig å gå gjennom opplæringsprogrammet for nye fosterforeldre for å sikre at de har en forståelse for betydningen av å samarbeide med barn ut fra et barnesyn som anerkjenner barn som kompetente på eget liv.

10.5.6 Statens tilbud av spesialiserte fosterhjem

Departementet legger til grunn at spesialiserte fosterhjem i praksis vil være aktuelt som alternativ til institusjon. Barn som kan ivaretas på en god måte i et ordinært fosterhjem med forsterkning, faller utenfor målgruppen og skal ikke tilbys spesialisert fosterhjem. Spesialiserte fosterhjem skal kun brukes der kommunale, forsterkede fosterhjem ikke vil gi et tilstrekkelig tilbud til barnet, samtidig som institusjon anses å være et mindre egnet tilbud. Fosterhjem som alternativ til institusjon for barn og unge med alvorlige atferdsvansker, «§ 4-27-hjem», vil omfattes. For å understreke at spesialiserte fosterhjem skiller seg fra fosterhjem for øvrig, foreslår departementet å ta inn «spesialiserte» i lovteksten.

Proffene vil gi følgende kommentarer til dette spørsmålet:

- Det finnes ikke godt kunnskapsbelegg for at de såkalt «spesialiserte» fosterhjemmene mottar barn med mer omfattende hjelpebehov enn andre fosterhjem. Det er oftest tilfeldigheter og mangel på vanlige fosterhjem som er forklaringen.
- Kartlegging som proffene gjorde i forbindelse med Deloittes undersøkelse i 2014 viser at disse hjemmene i gjennomsnitt oppleves mindre trygge enn vanlige fosterhjem og at de færreste ungdommer er klar over at fosterforeldrene er frikjøpt fra arbeid på grunn av dem.
- De «spesialiserte» hjemme har arbeidstids og ferieordninger som avviker kraftig fra en normal familiesituasjon. Å ha foreldre som har dette som «jobb» virker fremmedgjørende.

10.5.7 Finansieringsansvaret for spesialiserte fosterhjem

Departementet foreslår etter dette å ta inn i barnevernloven § 9-4 første ledd at staten skal ha et medfinansieringsansvar for fosterhjem som Bufetat tilbyr etter § 2-3 andre ledd bokstav c. Hjemmelen for å kreve kommunal egenandel av kommunene, foreslås tatt inn i § 9-5. Det vises til lovforslaget med merknader.

Det er bra at disse tiltakene blir så dyre for kommunene at de må tenke seg nøye om før de ber om slike tiltak. Ofte vil vanlige fosterhjem være mye bedre.

10.5.8 Private barnevernsaktører

Proffene mener, i prinsippet, det samme om private aktører som om statlige «spesialiserte» hjem, selv om tilbakemeldingene fra de som har bodd i private tiltak noen ganger er mer positive enn de statlige. Vår skepsis er knyttet til hele ideen om «profesjonelle hjem».

Private aktører er viktige bidragsyttere i barnevernet. De siste årene har det vært en sterk vekst i bruken av disse aktørene, både når det gjelder omfanget av områder og hvordan private benyttes. De private benyttes blant annet til gjennomføring av undersøkelser, som advokater og fagkyndige ved behandling av saker i fylkesnemnda, og ved at de yter ulike former for tiltak i og utenfor hjemmet. I tillegg eier og driver private aktører barnevernsinstitusjoner og sentre for foreldre og barn. Om lag 55 prosent av institusjonsplassene eies i dag av private aktører (kommersielle og ideelle). Bruken av private

leverandører er størst når det gjelder plassering av barn etter barnevernlovens atferdsbestemmelser og særlig innenfor rusplasseringer.

Private aktører har også fosterhjem som de selv rekrutterer, inngår kontrakter med, veileder og tilbyr støttetjenester til. Disse fosterhjemmene er først og fremst et supplement til statlige familiehjem, og det er Bufetat som inngår kontrakt med de private aktørene. I dag bor om lag 600 barn og unge i slike fosterhjem. Bufetat har inngått rammeavtale med 13 ideelle leverandører av fosterhjemstjenester. I tillegg kjøper etaten fosterhjem fra kommersielle aktører uten rammeavtale. Av disse hjemmene (familiehjem, beredskapshjem og fosterhjem tilknyttet private aktører), er om lag 60 prosent statlige familiehjem og beredskapshjem, mens 40 prosent er fosterhjem tilknyttet private aktører. De siste årenes vekst i bruken av fosterhjem tilknyttet private aktører er blant annet et resultat av mangel på familiehjem, beredskapshjem og ordinære fosterhjem.

Fosterhjem tilknyttet private aktører er i dag ment å ivareta samme målgruppe som statlige familiehjem. De gjennomsnittlige dagsprisene er høyere for fosterhjem tilknyttet private aktører sammenlignet med familiehjem og forsterkede ordinære fosterhjem.

Fosterhjemmene tilknyttet private aktører hadde i 2015 en døgnpris på om lag 3 390 kroner.²³ Til sammenligning var døgnprisen for familiehjem på om lag 2 780 kroner. Utgiftene til ordinære fosterhjem med forsterkning utover kommunenes egenandel utgjør om lag 1 400 kroner per døgn, hvorav kommunen dekker om lag 1 000 kroner og staten 400 kroner.²⁴ Utgifter til fosterhjem tilknyttet private aktører utgjør en stadig større del av Bufetats budsjett. Fra 2012 til 2015 har statens utgifter til fosterhjem fra private aktører økt fra om lag 400 millioner til 750 millioner kroner.

Fosterhjem tilknyttet private aktører er innrettet slik at de private aktørene ivaretar hele kjeden av tjenestene knyttet til en fosterhjems plassering. Den aktøren fosterhjemmet har kontrakt med, gjør den samme jobben som Bufetat gjør ved bruk av familiehjem. Det vil si at i tillegg til rekruttering av hjemmet, står de private aktørene for opplæring, veiledning og tilrettelegging for familiene før og under oppholdet. De vurderer barnas og familiens behov for støtte og avtaler økonomisk godtgjøring til fosterhjemmene. Bufdir har arbeidet med å bedre kontraktene ved kjøp fra private fosterhjemsaktører. Bufdir har innført standardmaler ved kjøp fra private aktører med mål om å bedre innsikten i tjenestene som gis. I tillegg er flere avtaler reforhandlet. Dette har ifølge Bufdir ført til at tjenestene er bedre tilpasset barnets behov og at prisene i større grad er i samsvar med de tiltak barnet faktisk får.²⁵

Det er formidlet fra departementet at kommunene kan benytte private aktører til å utføre visse oppgaver etter barnevernloven. Utøvelse av offentlig myndighet kan imidlertid ikke delegeres til private aktører. Departementet har presisert at ved bruk av private aktører har barnevernstjenesten faglig, reelt og formelt det hele og fulle ansvaret. Dette innebærer blant annet at barnevernstjenestens leder er forpliktet til å utøve aktiv styring og ledelse av private bidragsyttere og at disse er underlagt instruksjonsmyndighet. Det er imidlertid et spørsmål om i hvilken grad det faktisk lar seg gjøre for kommunene å utøve tilstrekkelig og nødvendig kontroll og instruksjonsmyndighet overfor de private aktørene og hvor ressurskrevende denne typen kontrollarbeid i så fall vil være. Jo mer ressurser som må brukes på kontroll, jo dyrere blir bruken av private aktører.

Behovet for fosterhjem er større enn tilgangen på fosterhjem. Dette har blant annet ført til at det bor barn i fosterhjem tilknyttet private aktører som kunne bodd i forsterkede, ordinære fosterhjem. Mangelen på fosterhjem har også gitt private aktører en gunstig forhandlingsposisjon. Fosterhjemsaktørene har innrettet sin virksomhet slik at det fra den private aktørens side er ønskelig å overta store deler av oppfølgingen av fosterhjemmet. Dette gir samtidig en risiko for at det offentlige mister oversikt over og innsikt i hvordan de private aktørene utfører oppgavene på det offentliges vegne. I så fall svekker dette barnas rettsikkerhet.

I de tilfeller der private aktører tilbyr kjeder av tjenester og tiltak, og kanskje også evaluerer tiltaket, kan dette gi rollekonflikter og habilitetsproblemer. Det er uheldig dersom den samme private aktøren vurderer behov for tiltak samtidig som aktøren tilbyr, og tjener penger på, tiltaket. Langsiktige relasjoner er en kvalitetsdimensjon i barnevernssaker. Veksling mellom ulike tjenesteleverandører er derfor et lite egnet virkemiddel for å unngå habilitetsproblemer. Området er derfor særlig utsatt for ulike former for monopolmakt, noe som kan lede til høye kostnader, uten at kvaliteten nødvendigvis er tilsvarende bedre. Dette er forhold som tilsier en gjennomgang av rammevilkårene for private aktører.[26](#)

Etter departementets oppfatning er det en fordel at både offentlige og private aktører tilbyr tjenester og tiltak i barnevernet. Brukt på en riktig måte kan private aktører gi gevinster i form av en mer effektiv ressursbruk, det vil si bedre kvalitet og lavere kostnader sammenlignet med en situasjon med kun offentlige aktører. Med unntak av barnevernsinstitusjonene er imidlertid bruken av private aktører i liten grad direkte regulert i barnevernloven. Kommunenes handlingsrom er heller ikke nærmere presisert. Det har ligget til den enkelte kommune å foreta disse vurderingene selv.

Departementet mener det har vært en utvikling over tid og at det er behov for å vurdere nærmere på hvilke områder de private aktørene kan brukes, og hvordan det best kan sikres at det offentlige ivaretar sitt ansvar. Departementet mener det er behov for å skape rammevilkår som tar utgangspunkt i kjennetegn ved barnevernet. Barna er sårbare tjenestemottakere som ikke på samme måte som andre barn har omsorgspersoner som ivaretar dem og deres behov. Det er stor grad av informasjonsskjevheter og en rekke ulike personer som foretar beslutninger på barnas vegne. Viktige kvalitetsaspekter i barnevernet er videre vanskelig både å observere og å måle. I tillegg er kostnadene og gevinstene ved gode barnevernstiltak spredt mellom barna, kommunene og staten.[27](#) Med slike kjennetegn bør rammevilkårene, så langt det er mulig, ha som mål å gi aktørene bedre insentiver, som er mer sammenfallende med barnas behov. Rammevilkårene må også ta hensyn til skillet mellom tjenesteutøvelse og utøvelse av offentlig myndighet. Barnevernloven inneholder ingen lovhjemmel som gir det offentlige adgang til å delegere offentlig myndighetsutøvelse til private. Det å åpne for slik delegasjon har vært ansett som uaktuelt siden dette vil være lite forenlig med grunnleggende rettsikkerhetshensyn på området. Formålet med en gjennomgang vil være å skape rammevilkår som ivaretar barna og familienes rettsikkerhet og som gir det offentlige nødvendig kontroll med tjenestene og innholdet i tjenestetilbudet.

Mange kommuner er små, har lite ressurser og er sårbare for uforutsette utgifter. Når kommunene med de foreslåtte omleggingene får et økt finansieringsansvar, får de også et økt behov for kontroll og forutsigbarhet med egne utgifter. Departementet vil se nærmere på effektivitetsforbedrende praksisendringer i Bufetat, som skal ha som mål å bedre

konkurransen på fosterhjemsområdet og understøtte kommunenes styring av tiltaksbruken for det enkelte barn. Et særskilt mål vil være å styrke kommunenes og statens kontroll med egne utgifter. Endringene skal ha som mål å gi aktørene bedre og mer sammenfallende insentiver, redusere omfanget av monopollignende situasjoner og gi de private aktørene og kommunene likere konkurransevilkår. Departementet vil herunder vurdere endringer som gjør at den kommunale styringen av forsterkningstiltak i fosterhjem levert av private aktører, styrkes. Prinsippet vil være at det er kommunens vurderinger av barnas behov, ikke leverandørene, som skal styre tilbudet fosterhjemsbarna og fosterfamiliene får.

Departementet legger til grunn at tydeligere rammer for private aktører skal være på plass før den nye ansvarsdelingen trer i kraft.

10.5.9 Kommunale botiltak

Departementet vil legge til rette for at det utvikles mer kunnskap om kommunale botiltak, med vekt på hvilke målgrupper de er egnet for, hvilken oppfølging og kompetanse som kreves og hvilke systemer for kvalitetssikring som bør finnes.

I NOU 2016: 16 *Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse* pekes det på at kommunale botiltak utgjør bosted i offentlig regi for barn med spesielle behov, og at det derfor må sikres at disse bostedene er egnet for denne type opphold. Utvalget har derfor foreslått en bestemmelse om at departementet skal gi nærmere forskrift om kvalitet, godkjenning og tilsyn for ulike typer botiltak som ikke anses som fosterhjem, institusjon eller omsorgssentre. Departementet vil vurdere dette nærmere i forbindelse med oppfølgingen av Barnevernslovutvalgets innstilling.

For mange unge er oppfølging og støtte i egen bolig et godt alternativ til institusjon eller fosterhjem. Det viktigste er at barnevernet samarbeider med ungdommen om å planlegge individuelt tilpasset oppfølging og at det etableres trygghetsbaser og treffsteder som kan motvirke ensomhet. Hjelpen må gis så lenge ungdommen ønsker det.

11 Institusjon

BarnevernsProffene har siden 2009 prøvd å si fra til nasjonale myndigheter om at det aller viktigste når en ungdom skal i institusjon, er at vi har sterk innflytelse på hvor vi skal flyttes. Da NIT ble laget, uttrykte proffene sterkt til Bufdir, at dette hørtes ut som et system der ungdommen ble en "pakke", der voksne som ikke kjenner ungdommen skal ta altfor viktige avgjørelser i livene våre .

Nå er vi kjempeglade for at det ser ut som det blir sånn at kommunene får en sterkere stemme når det skal bestemmes hvilken institusjon en ungdom skal flyttes til. Da kommer beslutningen nærmere oss. Det er ikke en garanti for at beslutningen blir god, men vi tror mulighetene blir mye større. Det som nå er kjempeviktig, er at det står at kommunene MÅ gjøre dette i tett samarbeid med ungdommen

BarnevernsProffene har ingen sterk mening om pris og hvem som skal betale, MEN det veldig mange av oss har erfart er at det ikke oppleves sånn at de dyrere institusjonene hjelper bedre. De har ofte mange voksne som "passer på oss" og dette blir altfor ofte hjelp på de voksnes premisser.

Vi vet at mange av de dyreste tiltakene i barnevernet er enetiltak. Oppsummeringer av barns erfaringer, som Forandringsfabrikken har gjort, viser at disse tiltakene i all hovedsak IKKE er bra for barn og unge. Mer enn halvparten av ungdommene som har gitt tilbakemelding, har uttrykt at tiltaket de har bodd i har gjort at de har fått det verre inn i seg og at det har vært skadelig for dem å bo der. Derfor må enetiltak aller helst tas vekk fra lista over institusjonstilbud, mener vi proffene. Unntak er enkelte få ungdommer som sier de har hatt noe nytte av det – og som har trengt det i en kortere periode.

12 Akutt

12.4.4 Varigheten av statens finansieringsansvar

Det er viktig at akutttiltak ikke varer unødig lenge. Det er uheldig for barn og unge å være i en uavklart omsorgssituasjon over lang tid. I 2014 gjaldt 62 prosent av oppholdsdagene i beredskapshjem opphold utover tre måneder, mens 38 prosent gjaldt opphold utover seks måneder.

Departementet fastholder forslaget om at det inntas en hjemmel i barnevernloven som gir adgang til å fastsette at statens medfinansieringsansvar for beredskapshjem skal opphøre etter en viss tid. Tas hjemmelen i bruk, vil det innebære at kommunene fra et gitt tidspunkt selv må dekke alle utgifter til beredskapshjemmet, uavhengig av om det er fosterhjem, institusjon eller tilbakeføring til hjemmet som utgjør en varig omsorgsløsning. Målet er at dette skal gi kommunene insentiv til raskt å sette i gang arbeidet med å finne varige omsorgsløsninger for barna. Selv om Bufetat fortsatt har bistandsplikt for plasseringer i fosterhjem, vil kommunens innsats påvirke hvor lang tid det tar før barnet tilbys en varig omsorgsløsning. Dette vil i tillegg bidra til effektiv utnyttelse av kapasiteten i beredskapshjemmene.

13 Spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet

13.2 Statens tilbud av spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet

Staten har de siste femten årene utviklet og betalt spesialiserte tiltak rettet mot barn og unge med "atferdsvansker". Dette er MST, FFT og PMTO, rettet mot barn med "alvorlige atferdsvansker", som det står. BLD sier at tiltakene er kunnskaps- eller forskningsbaserte, med dokumentert effekt, som for eksempel:

....For MST foretas det resultatmålinger som viser endring i uønsket atferd og risiko for videre atferdsproblemer etter endt behandling for den enkelte ungdom. Dette innebærer dokumenterte endringer i ungdommens bosituasjon, skole/arbeid, vold, kriminalitet og rusbruk.

Det vi legger merke til i høringsinnspillene, er at senteret som har utviklet og som også evaluerer tiltakene, er sitert mange ganger. Men ville man brukt Volvo som kilde for å finne ut hva som er de beste bilene som skal være i Norge? Dette synes vi er veldig rart.

Et av mange sitater fremhevet, fra NUBU:

«Like naturlig som at staten har ansvaret for institusjonstilbudet, er det naturlig at staten tar ansvar for å opprettholde de behandlingstilbudene som kan være et alternativ til institusjonsplassering og dermed virke forebyggende i forhold til plasseringer utenfor hjemmet.»

Det står fra BLD at disse hjelpetiltakene er kunnskapsbaserte og at de har dokumentert effekt. Men hva slags kunnskap bygger disse på. Det vi kan love dere, er at kunnskapen fra barn og unge er ikke tatt med her – og da er dette ikke kunnskapsbasert, men basert på NUBU sin egen forskning.

Mange av oss har vært i disse tiltakene og det har kosta dyrt. For noen av oss har den såkalte "atferden" forsvunnet. Kanskje har de voksne da tenkt at tiltaket har hatt effekt. Men ingen av oss ble etter tiltaket spurt om livet kjentes bedre for oss. Og vi vet, at hos de aller fleste av oss, var det vonde der fortsatt. Det kom bare til uttrykk på andre måter, det kunne være som selvskading, rus eller i tanker om å ikke ville leve mer. gjør det vondt langt inne i hjerte.

BarnevernsProffene har på samling i BLD, der Solveig Horne inviterte på tema hjelpetiltak, på det sterkeste bedt om at de spesialiserte hjelpetiltakene som har som mål å ta vekk "atferd", må ta slutt. Vi legger merke til at dette ikke er sitert i høringsuttalelsene. Men det bygger på tilbakemelding fra barn og unge over hele landet.

Dette er tiltak der barnevernsarbeidere skal gi foreldre veiledning til å "oppdra oss" bedre og sette grenser for oss på bra måter. Dette gjøres uavhengig av hvordan forhold barnevernsarbeideren har til barnet og mange av oss som har hatt tiltaket har hatt veldig lite kontakt med "terapeutene". Dette må ikke kalles barnevern – og det har for mange av oss kjentes slemt og har gjort vondt verre. Det bygger på et barnesyn som sier at vi har atferd som kan tas vekk, uten at de voksne går inn til det som gjør vondt inne i oss. Dette er overfladisk og for mange av oss har det vært direkte skadelig.

For mange av oss har det også dekt til grunnproblemet

Og ja, det har hindret flytting, men problemene inni oss har blitt enda større

Når vondt inni kommer ut i atferd har det alltid en grunn og den kan veldig godt ligge i relasjonene i familien. Om dette dekkes til med "oppførselstiltak", kan det gjøre at norsk barnevern bidrar til at unger får det verre.

Det kan utsette flytting

Men samtidig bryter det ned tillit til voksne og gjør at mange barn og unge stenger voksne ute.

Primært er dette virker ikke.

Og med den kunnskapen dere politikere nå har, ber vi om at den ikke legges ned

Dersom det skal beholdes, MÅ den kommunale egenandelen være høy,

Hvis de skal tilbys,

er i strid med kunnskap fra barn og unge. Dette har flere grunner:

Forandringsfabrikken har de siste to månedene invitert unge til å gi tilbakemeldinger på tiltakene MST og FFT. 42 proffer har svart at det har hatt et av tiltakene i 2015 og/eller 2016. De har i snitt hatt tiltaket ca et halvt år og var i alderen 13-18 år, da familien fikk tiltaket.

Etter en helhetsvurdering foreslår departementet at staten opprettholder et tilbud av spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet. Det legges særlig vekt på at det vil være en reell risiko for at avvikling av statlige tiltak som MST og FFT vil føre til flere institusjonsplasseringer. Dette vil være i strid med hensynet til barnets beste og reformens overordnede målsetting om å forebygge inngripende tiltak. Rammene for statens tilbud bør imidlertid være tydeligere og mer forutsigbare enn i dag. Departementet foreslår derfor at tilbudet lovfestes.

13.5.2 Nærmere om forslaget

Målgruppen for Bufetats tiltak skal være barn og unge med problembelastning som kan gi grunnlag for plassering i fosterhjem eller institusjon.

....Statens tilbud skal være basert på oppdatert forskning, og tiltakene skal være dokumentert virksomme. I dag vil dette dreie seg om hjelpetiltak som MST og FFT.

Det er behov for at statens oppgave på dette området blir tydeligere enn den er i dag.

Departementet foreslår derfor å lovfeste at Bufetat kan tilby spesialiserte hjelpetiltak.

....En lovfesting vil bidra til forutsigbarhet og en tydeligere avgrensning av hva slags tiltak som inngår i Bufetats tilbud. Departementet understreker at det statlige tilbudet vil avhenge av fagutviklingen på feltet, slik at tiltaksporteføljen kan endre seg over tid. Det vil være fagdirektoratets rolle å holde oversikt over internasjonal forskning og vurdere hvilke spesifikke tiltak som til enhver tid bør inngå i det statlige tilbudet av hjemmebaserte tiltak. Dette forutsetter tett samarbeid mellom direktoratet og kompetansesentrene.

Forslaget om lovfesting av det statlige tilbudet har ikke vært på høring, men fremmes i lys av høringsforslaget om avvikling av de spesialiserte statlige hjelpetiltakene. Høringen viste bred motstand mot å avvikle det statlige tilbudet, samtidig som behovet for økt forutsigbarhet og større tydelighet om det statlige tilbudet ble påpekt.

Lovfesting bidrar etter departementets syn til det sistnevnte, og er naturlig å foreslå når departementet anbefaler at det fortsatt skal være et tilbud av visse spesialiserte statlige hjelpetiltak.

Departementet foreslår etter dette at det tas inn i barnevernloven § 2-3 nytt tredje ledd bokstav b at Bufetat kan tilby spesialiserte hjelpetiltak der dette kan forhindre plassering utenfor hjemmet. Det vises til lovforslaget med merknader.

SKUMMELT

Kommunenes utgifter til institusjon for ungdommer med alvorlige atferdsvansker vil videre, med de foreslått endringene, øke mer enn utgiftene til spesialiserte statlige hjelpetiltak.

Dette vil gi insentiver til økt bruk av hjelpetiltak fremfor institusjon der dette er mulig, noe som er i tråd med overordnede barnevernsfaglige vurderinger og hensynet til det mildeste inngreps prinsipp.

FRA PROFFENE

Hva menes med spesialiserte hjelpetiltak? I dag er dette tiltak som skal ta vekk atferd. I forslag til ny barnevernlov pekes det mot ei tenking i norsk barnevern bort fra et syn på barn som at atferd er noe som kan "tas vekk". Dette tror vi blant annet bygger på kunnskap fra barn og unge i barnevernet, som har

Hvis det skal tilbys spesialiserte hjelpetiltak, må utvelgelse av disse bygge på kunnskap fra forskning, erfaring og fra barn og unge i Norge.